

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 14

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку
економіки України в умовах європейської інтеграції”
м. Київ, МАУП, 28 травня 2015 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2015

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 4 від 15.04.15)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
К. В. Муравйов, канд. юрид. наук, доц.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Л. В. Романова, д-р екон. наук, проф.;
В. Є. Сафонова, д-р екон. наук;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соц. наук, проф.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 14: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку економіки України в умовах європейської інтеграції”, 28 травня 2015 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова) [та ін.]. — 2015. — 258 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичної конференції, присвяченої проблемам і перспективам соціально-економічного розвитку України в умовах європейської інтеграції.

Для науковців і громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Колодізева С. О. Теоретичні підходи до класифікації банківських послуг у контексті необхідності досягнення балансу фінансових інтересів банків та клієнтів.....	197
Корецька О. В. Стан та проблеми інноваційної діяльності підприємств машинобудування	200
Лихолет С. І. Економічна сутність та зміст трансферу технологій.....	203
Неволько В. А. Вдосконалення системи органів валютного контролю України	210
Петько С. М. Банківські холдингові об'єднання у світовій економіці.....	213
Росеро Г. Специфіка соціальних трансформацій в системі вузівської освіти в країнах світу на сучасному етапі.....	216
Ужанська Т. І. Особливості співвідношення рекламної і маркетингової діяльності.....	225
Фернандес А. Форма державного управління як основний елемент політичної системи суспільства, базис політичного устрою держави	227
Фещенко А. І. Фактори впливу на формування конкурентних переваг вітчизняних підприємств.....	231
Чавес М. Э. Социально-экономическое поведение работающих как важнейший фактор успешной деятельности предприятия, его конкурентоспособности в условиях рыночного хозяйствования.....	236
Шуляр Н. М. Концепція управління ефективністю розвитку якості персоналу машинобудівних підприємств	240
Шульга Г. В. Формування інноваційної інфраструктури: зарубіжний досвід.....	243
Іщук К. Ю. Основні напрями розвитку онлайн-маркетингу в Україні	247
Конопльова К. Р. Ефективність маркетингової діяльності як показник перспектив розвитку бізнесу	249
Пилипенко О. В. Проблеми організації експорту сільськогосподарської техніки підприємств України.....	251
Ходаківський О. В. Проблема організації експорту підприємствами України на ринку теплоізоляційних матеріалів за умов нестабільної економіки	255

ФОРМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ СУСПІЛЬСТВА, БАЗИС ПОЛІТИЧНОГО УСТРОЮ ДЕРЖАВИ

За усіх різнопланового характеру визначень, обираємо найоптимальніше, що пояснює феномен “форма державного управління”. Це: “характеристика структури і відносин органів держави (законодавча, виконавча, судова влада або — у країнах, де поділ влади не визначається, — інших вищих органів державної влади [3, с. 696]. Або: “Форма державного управління — організація верховної державної влади, порядок утворення її органів та їх взаємини з населенням” [4, с. 258]. Ще коротшим є визначення “форми державного управління”, яке роблять багато російських політологів: (form of government, від лат. forma) — принцип організації, влаштування державної влади” [7, с. 386].

Проблема форми державного управління цікавить фахівців (істориків, філософів, соціологів, політологів, соціальних політиків і т. ін.), власне, з того часу, як утворилися і стали функціонувати держави. З числа великої кількості імен на цьому шляху виокремимо спеціально імена Аристотеля (“Політеї”), Н. Макіавеллі (“Государь”), Г. Єллінек (“Загальне вчення про державу”), Р. Челлена (“Держава як форма життя”), М. Дюварже, М. Шугарт, Д. Кері, В. Бабкін, В. Горбатенко, Ю. Шемшученка, С. Рябова та ін.

В останні роки проблеми еволюції форм управління в державах світу все більш цікавлять С. Артроу, Б. Берклі, О. Автономова, О. Катафіна, Р. Мухаєва, А. Саїдова, П. Мироненка, А. Кудряченка, М. Козюбру, М. Орзіха, В. Погорілка, О. Скрипнюка, Ю. Тодику, О. Ярмиша, С. Бостана та багатьох інших фахівців різних галузей знань.

В цілому, з точки зору теоретико-методологічної, актуальними і до сьогодні були і залишаються наступні проблеми державного управління:

- а) форма державного управління. Хоча традиційно вважають функціонування головним чином двох основних форм управління: монархічну і республіканську (за усіх їх різних модифікацій), в останні роки форму правління намагаються визначити і обґрунтувати не на формально-юридичних засадах (джерелах) влади (народ, монарх), а на оцінці реальних повноважень державних органів та інститутів, ви-

значенні суб'єктів, які де-факто мають пріоритет у здійсненні державної влади.

- б) функціональне визначення форми державного правління. Йдеться про питання призначення і відповідальності урядів у багатьох країнах. Нині у світі існує 143 республіки (майже 3/4 від загального числа держав) [4, с. 259], однак немає достатньо однозначного визначення трьох основних форм республіканського правління: президентська, парламентська, і, особливо, напівпрезидентська;
- в) демократична, соціальна, правова держава. За усієї зрозумілості по суті, проблемними були і залишаються такі проблеми цієї форми державного правління як солідарність, субсидіарність.

Надто складним і неоднозначним було і залишається питання майбуття держави, а значить і того, яким буде управління нею, історична логіка цієї проблеми надто неоднозначна і виглядає у такий спосіб:

- а) грецькі стоїки епохи еллінізму (IV–II ст. до н. е.) вважали, що оскільки людство єдине, то повинна бути (існувати) і єдина всесвітня держава на чолі з мудрим царем (пастирем народів) і своєрідне єдине космополітичне громадянство;
- б) XIX ст. (І. Кант): обґрунтовується ідея “вічного миру”, а, відтак, побутує думка про доцільність створення своєрідної всеохоплюючої федерації самостійних рівноправних держав республіканського типу;
- в) XX–XXI століття: ідеї державності пов'язані із:
 - існуванням ідеї “світового консенсусу”, що в перспективі має сприяти появі “спільної державності”;
 - точка зору щодо тривалого існування на Землі суверенних держав (П. Ерліх, Р. Гарріман, Дис. Форрестер та ін.). Зростанні ролі держави, вважають багато фахівців буде все більш помітною;
 - точка зору про відмирання держави (з часів К. Маркса, Ф. Енгельса, В. Леніна). Прихильники цієї точки зору схилиються до думки, що багато сучасних держав є, власне, перехідними формами від держави до недодержави [1]. В даному випадку йдеться про те, що на зміну державі прийде народне самоврядування — громадянське суспільство: ідея досить поширена.

Досить часто в теорії і практиці державного правління різні форми такого правління пояснюються через поняття “механізм держави”. Механізм держави, доречно зазначає український дослідник А. А. Рудик “заснований на нормативній базі та передбачає наділення державних інститутів спеціальними повноваженнями у відповідній сфері діяльності” [5, с. 64].

Оскільки в даному матеріалі акцент робиться на тому, що форма державного управління виступає основним елементом політичного устрою держави, акцентуємо увагу на так званих “некласичних формах” державного управління (у П. Мироненка — “правління”) [2, с. 77]. При визначенні і поясненні сутності таких форм головним чином до уваги береться форма правління у особі інституту глави держави (монарха або президента).

Інститут монарха пройшов довготривалу історію, і до сьогодні, у різних видах зберігся, скажімо, у таких специфічних країнах як Іспанія, Японія [8, с. 68]. Навіть у цих двох країнах світу влада монарха є надто специфічною.

Серед республіканських форм державного управління виділяють так звані “гібридні” модифікації, тобто такі як “суперпрезидентіалізм”, “суперпрезидентський режим” тощо. Так “гібридність” суперпрезидентських республік країн Латинської Америки український вчений А. Фірсун пояснює як “присвоєння сфери управління офіційними носіями політичної і державної влади, а також невичленованість публічно-політичної й приватної сфер суспільного життя, заснованої на домінуванні колективістського типу масової суспільної свідомості [6, с. 154].

Неопатримональні політичні режими, особливо в країнах сучасної Латинської Америки — надто популярні: йдеться про різноманітні форми деформації інституту глави держави в президентській формі правління в цілому.

Принципово іншого характеру набуває державне управління в країнах зі сталими, або потужно розвиваючими демократичними режимами, зокрема у європейських (західних, центральноєвропейських) країнах. Маючи потужний розвиток громадянських суспільств в цих країнах, немає все ж підстав ідеалізувати демократичні форми управління. Як зазначає, зокрема Й. Шумпетер, “Демократія не означає в не може означати реальне правління суспільства в контексті очевидного значення термінів “суспільство” і “управління”. Демократія означає тільки те, що народ має можливість прийняти чи відхилити людей, які управляють ними... Один з аспектів даного твердження може бути виражений ототожненням демократії з владою політиків” [10, с. 143].

Ще більшу складність виявляють політичні режими, форми правління у так званих “поліархіях”. За висловом відомого політолога Р. Даля, “поліархія” — це своєрідний каталізатор формування ідеальної демократичної моделі, заснованої на системі ключових інститутів ліберальної ідеології, що розрізняє утворені в межах ліберальної доктрини політичні режими за рівнем демократичної консолідації” [9, с. 121–122]. Запропоновану Р. Далем матрицю “ідеального” політичного режиму, зрозуміло, сприймають далеко не усі вчені, — політологи, соціологи, історики, філософи. Бо тут є багато проблем, пов’язаних із взаєминами маси і влади, еліти і народу, суспільства і держави і т. ін.

Таким чином, існують багато, в тому числі новітніх класифікацій як політичних режимів, так і форм державного управління, які потребують глибокого і предметного аналізу.

Література

1. Мамут Л. Государство: Полюсы представлений // Общественные науки и современность / Л. Мамут. — 1996. — № 3.

2. Мироненко П. В. Форма правління: політичні трансформації на зламі століть: монографія / П. В. Мироненко. — К.: ВЦ “Академія”, 2014. — 220 с.
3. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В. П. Горбатенко; За ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. — 2-ге вид. доп. і перероб. — К.: Генеза, 2004. — 736 с.
4. Політологія: Підручник / За ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. — 3-тє вид., переробл., доп. — К.: ВЦ “Академія”, 2006. — 568 с.
5. Рудик А. А. Основи теорії держави: навч. посіб. / А. А. Рудик. — К.: Алерта, 2013. — 208 с.
6. Фисун А. А. Демократия, неопатримониализм и глобальные трансформации: монография / А. А. Фисун. — Х.: Константа, 2006. — 352 с.
7. Халипов В. Ф. Власть. Кратологический словарь / В. Ф. Халипов. — М.: Республика, 1997. — 431 с.
8. Этин Л. М. Разделение властей: опыт современных государств / Л. М. Этин. — М.: Юридическая литература, 1995. — 176 с.
9. Dahl R. L. On political Equality / R. L. Dahl. — Yale University Press, 2007. — 142 p.
10. Held D. Models of Democracy / D. Held. — Stanford Universities Press, 2006. — 338 p.